

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ»
(для бакалаврів)**

Київ – 2018

Підготовлено професором кафедри організації туристичної діяльності
В. В. Баєвим

Затверджено на засіданні кафедри організації туристичної діяльності
(протокол № 2 від 05.09.17)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (протокол № 2 від 07.09.17)

Баєв В. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Організація санаторно-курортного обслуговування” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 47 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Організація санаторно-курортного обслуговування”, методичні вказівки для самостійного вивчення тем, методичні рекомендації щодо підготовки аналітичного завдання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП),
2018

© ДП «Вид. дім «Персонал», 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Санаторно-курортне лікування – важлива складова системи охорони здоров'я, яка відіграє провідну роль у побудові та збереженні здоров'я нації. Роль і значення санаторно-курортної системи в соціально-економічному розвитку України полягає як у величезних її можливостях у справі підтримання, зміцнення та відновлення здоров'я нації, так і у визнанні особливого значення України у світовому рекреаційному процесі, культурно-історичному становленні та розвитку світового суспільства.

Мета вивчення дисципліни – усвідомлення студентами спеціальності “Туризм” професійного спрямування «Організації туристичної діяльності» та «Міжнародний туризм» ролі економіки та управління санаторно-курортними закладами в системі охорони здоров'я, розуміння можливостей використання курортно-рекреаційного потенціалу України для покращення здоров'я населення, застосування лікувальних природних чинників для відновлення самопочуття людини.

Основними завданнями дисципліни є:

- сформувані у студентів поняття про санаторно-курортні заклади, розкрити етапи їх розвитку та схарактеризувати сучасний стан;
- познайомити з класифікацією та географією курортів України, виділити та схарактеризувати основні курортно-рекреаційні райони;
- розкрити значення природних лікувальних ресурсів України у відновленні здоров'я населення, познайомити студентів з їх класифікацією та способами використання в цілях оздоровлення;
- сформувані у студентів поняття про порядок та правила забезпечення санаторно-курортного лікування в Україні;
- познайомити студентів з основними показами та протипоказами застосування природних лікувальних ресурсів, а також правилами відбору хворих на курорти;
- познайомити студентів з особливостями системи управління санаторно-курортними закладами України;
- познайомити студентів з економікою та ціноутворенням у санаторно-курортних закладах;

- виявити сучасні проблеми функціонування та розвитку санаторно-курортних територій України.

Міжпредметні зв'язки. Курс “Організація санаторно-курортного обслуговування” для студентів, які навчаються за спеціальністю “Туризм”, є нормативною дисципліною, що забезпечує формування умінь, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Вивчення дисципліни “Організація санаторно-курортного обслуговування” передбачає тісні зв'язки з такими дисциплінами курсу, як “Економіка підприємств”, «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Управління персоналом», «Основи менеджменту охорони здоров'я», «Економіка та фінансування охорони здоров'я», «Технологія виробництва і послуг», «Організація роботи лікувально-профілактичних закладів».

Курс закладає фундамент для подальшого вивчення дисциплін, пов'язаних із галузевою специфікою спеціальності.

Для заочної форми навчання навчальним планом передбачаються тільки лекції і практичні заняття у досить обмеженій кількості. Основною формою вивчення дисципліни має місце самостійна робота.

Контроль знань проводиться у формі заліку, який полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі результатів його роботи на практичних заняттях і виставляється під час співбесіди з урахуванням результатів складання рубіжних атестацій у студентів заочної форми навчання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль I. Концептуальні основи управління санаторно-курортними закладами	
1	Санаторно-курортні заклади: поняття, сутність і значення
2	Види та методи санаторно-курортного лікування
3	Порядок та правила забезпечення санаторно-курортного лікування в Україні
4	Особливості управління санаторно-курортними закладами
5	Нормативно-правове регулювання діяльності в санаторно-курортній галузі України
Змістовий модуль II. Економічна природа санаторно-курортних послуг	
6	Оцінка курортно-рекреаційних ресурсів та потенціалу санаторних закладів
7	Економіка та ціноутворення у санаторно-курортних закладах
8	Фінансове забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів України
Разом годин: 180	

ЗМІСТ
дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ САНАТРОНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ»

Змістовий модуль I. Концептуальні основи управління санаторно-курортними закладами

Тема 1. Санаторно-курортні заклади: поняття, сутність і значення

Для самостійного вивчення цієї теми рекомендовано звернути увагу на класифікацію санаторно-курортних закладів в Україні (санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати, курортні поліклініки, будинки відпочинку, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, міжнародні дитячі медичні центри).

Типовим для санаторно-курортного лікування закладом є санаторії. Санаторій – це медичний заклад, в якому з лікувально-профілактичною метою використовують природні фактори (клімат, мінеральні води, лікувальні грязі), поєднані з фізіотерапією, дієтотерапією, лікувальною фізкультурою та іншими методами лікування при обов'язковому дотриманні хворим санаторного й курортного режимів. У санаторії лікуються хворі з початковими стадіями захворювання або після перенесення тяжких хвороб, операцій.

В основному санаторії спеціалізовані. Можуть бути однопрофільні (для лікування однорідних захворювань) або багатoproфільні – з двома і більше спеціалізованими відділеннями для лікування.

Розрізняють такі типи спеціалізованих санаторіїв для хворих:

- захворювання органів кровообігу;
- захворювання органів травлення;
- порушення обміну речовин;
- захворювання нервової системи;
- захворювання органів дихання нетуберкульозного характеру;
- захворювання органів руху;

- гінекологічні захворювання;
- захворювання шкіри;
- захворювання нирок та сечовивідних шляхів.

Терміни лікування хворих у санаторіях різні. На бальнеологічних і грязевих курортах, а також у приміських санаторіях для лікування хворих із захворюваннями органів кровообігу, травлення, руху, шкіри, гінекології, периферійної і центральної нервової системи, із порушенням обміну речовин установлений термін 26 днів. На кліматичних курортах і приміських санаторіях, де лікуються хворі із нетуберкульозними захворюваннями органів дихання і функціональними порушеннями нервової системи, встановлено термін лікування 24 дні. У санаторіях для лікування хворих із запаленнями нирок – 48 днів, у санаторіях та відділеннях для лікування хворих із наслідками травм і захворювань спинного мозку – 52 дні.

Дитячі санаторії призначені для доліковування в них дітей після тяжких захворювань і операцій. Профіль дитячих санаторіїв, їх структура та організація роботи ґрунтуються на загальноприйнятих для санаторіїв принципах. Проте вони мають і свою специфіку: лікування поєднується з навчально-виховним процесом за програмою, що затверджена Міністерством освіти і науки України. Розрізняють санаторії для дітей раннього (1–3 роки), дошкільного (до 7 років) і шкільного (до 14 років) віку, термін лікування в яких від 45 днів до 4-х місяців. Зазвичай такі санаторії діють у приміських зонах (лісні дитячі школи) і на курортах, де вони розташовані поза зоною санаторіїв для дорослих і подалі від транспортних магістралей, на зазелених ділянках із майданчиками для спорту.

У пансіонатах, розташованих на бальнеологічних курортах, розміщуються туристи, які користуються амбулаторним лікуванням. Пансіонати, розташовані на кліматичних курортах, у приміських і дачних місцевостях, в основному призначені для відпочинку. Тут відпочиваючим надається харчування і житло, що забезпечує необхідні побутові умови. При пансіонатах діють медпункти. У пансіонатах, розташованих у місцевостях, де є

курортні поліклініки або санаторії, за бажанням відпочиваючих і за наявності медичного висновку за окрему плату може надаватися необхідне лікування.

Санаторії-профілакторії – це медичні заклади санаторного типу для проведення лікувально-оздоровчих заходів без відриву працівників від виробничої діяльності (перебування в санаторії-профілакторії у нічний і вільний від виробничої діяльності час). Термін лікування – 24 дні. Великі санаторії-профілакторії мають кабінети електроопромінення, водогрязелікарні, аеросолярії, інгаляторні кабінети та ін.

Курортна поліклініка – це лікувально-профілактичний заклад, що здійснює амбулаторно-курортне лікування на курорті. У курортних поліклініках є спеціалізовані відділення: терапевтичне, хірургічне, неврологічне, гінекологічне, фізіотерапевтичне та інші, а також вузькоспеціалізовані кабінети – уролог, дерматолог та ін. Згідно з путівкою туриста в поліклініці проводять діагностичне обстеження, комплексне лікування хворих – надаються кваліфіковані консультації спеціалістів. Усі лікувальні процедури базуються на застосуванні курортних факторів і проводяться відповідно до встановлених нормативів, що діють у загальнокурортних закладах. Хворі, які приїжджають лікуватися на курорт без путівок, отримують у поліклініці платні консультації спеціалістів.

Будинок відпочинку – оздоровчий заклад із регламентованим режимом, призначений для відпочинку практично здорових людей. Більшість будинків відпочинку розташовані у місцевостях зі сприятливими кліматичними умовами, на берегах річок, озер, морів, лісових масивів. Режим тут складено згідно з активним і пасивним відпочинком й передбачає можливо більш довготривале перебування туристів на свіжому повітрі, а також прогулянки, екскурсії, заняття спортом, катання на човнах, у зимовий час – на лижах і ковзанах.

У будинках відпочинку є спортивні майданчики, зали, інші споруди, приміщення для загартування і кліматичних процедур. Усю спортивно-оздоровчу роботу організовує інструктор із фізичного виховання. У кожному будинку відпочинку працює медпункт (залежно від пропускної здатності), його очолює лікар (якщо 400 і більше місць) або фельдшер (від 200 до 350 місць), які

призначають і контролюють режим активного відпочинку з урахуванням віку, професії, стану здоров'я відпочиваючих. Термін відпочинку від 12 до 24-х днів.

Розрізняють будинки відпочинку загального типу й спеціалізовані – для батьків з дітьми, вагітних жінок і молоді. Існують також «плаваючі будинки відпочинку» – на річкових і морських судах. У будинках відпочинку для батьків з дітьми працюють лікарі-педіатри й вихователі, обладнано приміщення та майданчики для ігор і занять спортом.

На базах відпочинку розміщуються, харчуються, відпочивають, отримують туристсько-екскурсійне, культурно-побутове й фізкультурно-оздоровче обслуговування туристи та екскурсанти. Відмінність туристської бази від інших закладів відпочинку полягає в тому, що тут проводяться спеціальні туристські заходи, походи, подорожі, змагання, навчання прийомам та навичкам спортивного туризму й орієнтування на місцевості.

Бальнеолікарня – медичний заклад для проведення процедур переважно з використанням природних мінеральних вод. На курортах, поряд із самостійними бальнеолікарнями, розташованими в банній будівлі, функціонує бальнеологічний відділ у складі санаторію. Якщо в одній будівлі розташовують бальнеолікарню і грязелікарню, то заклад називається бальнеогрязелікарнею. Будують їх, зазвичай, на базі джерел мінеральних вод. Загальнокурортні бальнеолікарні в основному розраховані на 20–70 ванн, відділення при санаторіях – на 5–6 ванн. До складу основних приміщень входять: кабінет лікаря, ванний зал або ванні кабінети, процедурні кабінети тощо. При деяких бальнеолікарнях облаштовують лікувальні басейни.

Грязелікарня – медичний заклад для проведення процедур із застосуванням лікувальних грязей. Поряд із самостійною грязелікарнею функціонує відділення у складі санаторію.

Різноманітність структури санаторно-курортного комплексу зумовлена специфікою призначення кожного структурного підрозділу, який має свою мету, ресурс та особливості.

Питання для самоконтролю

1. Система організації охорони здоров'я в Україні та місце в ній санаторно-курортної галузі.
2. Визначити специфіку санаторно-курортної галузі.
3. Назвіть типові для санаторно-курортного лікування заклади й визначте поле їх діяльності.
4. Схарактеризуйте типи спеціалізованих санаторіїв.
5. Особливості функціонування санаторіїв-профілакторіїв.
6. Санаторний режим та його особливості.
7. Терміни лікування хворих у санаторіях.

Теми рефератів

1. Класифікація санаторно-курортних закладів України (санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати, курортні поліклініки, будинки відпочинку, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, міжнародні дитячі медичні центри).
2. Етапи становлення санаторно-курортних справи в Україні.
3. Сучасні тенденції розвитку санаторно-курортної галузі України.

Література [2; 4; 6; 8; 14; 24; 35]

Тема 2. Види та методи санаторно-курортного лікування

Для самостійного вивчення цієї теми рекомендовано звернути увагу на механізми фізіологічної і лікувальної дії мінеральних вод і лікувальних грязей на організм людини.

Із позицій взаємодії організму із зовнішнім середовищем мінеральні води і лікувальні грязі є природними подразниками, які мають складну фізико-хімічну структуру. Найважливішими характеристиками мінеральних вод, які визначають їх фізіологічну і лікувальну дію, є мінералізація, хімічний склад, газонасиченість, радіоактивність, температура, рН та ін. Для лікувальних грязей

найбільше значення мають структура і теплофізичні властивості, вміст мікроелементів, газів і органічних сполук, рН, окисно-відновний потенціал. В основі дії мінеральних вод і лікувальних грязей зовнішнього використання лежить складний і взаємопов'язаний вплив на організм температурного, хімічного і механічного факторів. Провідна роль, очевидно, належить температурному фактору. Подразнення, викликане ним, тим більше, чим більша різниця між температурою тіла і лікувальним середовищем. Температурний фактор значною мірою зумовлює загальний механізм дії різних грязьових і водолікувальних процедур.

Механічна дія на організм мінеральних вод і лікувальних грязей залежить від об'єму проведених процедур: вона максимальна при загальних або менше виражена при невеликих за площею (локальних) діях. З одного боку, механічний тиск виступає джерелом подразнення механорецепторів шкіри і рефлекторним шляхом впливає на формування загальної відповідної реакції організму. З іншого боку, викликаючи звуження венозних судин, механічний фактор впливає на мікроциркуляцію і гемодинаміку, розподіл крові в організмі, роботу серця і лімфообіг.

Хімічні речовини, які містяться в лікувальних ваннах (катіони і аніони мінеральних солей, мікроелементи, невелика кількість органічних сполук, гази, радіоактивні речовини та ін.) і грязях (мінеральні солі, органічні кислоти, ліпіди, гумінові сполуки, вітаміни, мікроелементи, біогенні стимулятори та антибіотичні речовини), можуть діяти на організм різними шляхами:

- а) безпосередньо на шкіру та її структури;
- б) рефлекторно внаслідок хімічного (специфічного) подразнення шкіри;
- в) гуморальним шляхом при проникненні компонентів мінеральної води або пелоїдів через шкірний бар'єр і циркуляції їх у крові.

Важливим регламентуючим фактором для хімічного компонента при дії бальнеофакторів є шкірна проникність, яка суттєво залежить від тривалості контакту речовини зі шкірою.

Температурний (термічний) фактор різнобічно впливає на організм і відіграє важливу роль у механізмі впливу мінеральних вод і лікувальних грязей.

Перші у вигляді ванн найчастіше застосовуються при 37–35 °С, а другі – при 40–44 °С. Основним місцем прикладання теплової дії бальнеотерапевтичних процедур є шкіра, оскільки вона є так званою пойкилотермною оболонкою, перешкоджає поширенню тепла всередину організму і сприяє збереженню внутрішніми органами постійної температури. Поверхневий шар організму товщиною близько 2–3 см, як показали спеціальні дослідження, значною мірою змінює температуру залежно від температури зовнішнього середовища або діючого фактора, який стикається зі шкірою.

Таким чином, в основі впливу мінеральних вод і лікувальних грязей на організм лежать місцеві зрушення, викликані безпосереднім впливом механічного, температурного і хімічного факторів на шкіряні покриви і слизові оболонки людини, і складна пристосувальна реакція, що розвивається по нервово-рефлекторному і гуморальному механізмах унаслідок подразнення термо-, механо-, баро- і хеморецепторів, утворення біологічно активних речовин. У кінцевому підсумку за рахунок наведених механізмів послаблюються патологічні зрушення, зникають або зменшуються вияви хвороби, стимулюються компенсаторні реакції, підвищуються пристосувальні можливості організму і відновлюються порушені хворобою функції, покращується загальне самопочуття. На фізіологічну і лікувальну дію бальнеотерапевтичних процедур, крім дозиметричних параметрів, сильно впливають індивідуальні особливості організму, його реактивність, вихідний стан різних фізіологічних систем, вік, стать, професія, зовнішні умови, за яких здійснюється вплив.

Питання для самоконтролю

1. Вплив клімату та погоди на організм людини
2. Аеротерапія. Геліотерапія. Таласотерапія. Мікрокліматотерапія.
3. Адаптація та акліматизація на курортах.
4. Основні методи бальнеологічного лікування (питне лікування, зовнішнє використання природних мінеральних вод).
5. Лікувальні грязі (полоїди та полоїдо-лікування).

6. Місце фізіотерапії у наданні санаторно-курортних послуг.
7. Роль лікувального харчування. Дієтотерапія.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика та класифікація мінеральних вод (класифікація, формула Курлова, норми концентрації бальнеологічно-активних компонентів).
2. Історія розвитку бальнеолікування.
3. Типи мінеральних вод України та особливості їх терапевтичного впливу на організм.

Література [1; 6; 9; 10; 13; 16; 17; 22; 28; 31]

Тема 3. Порядок та правила забезпечення санаторно-курортного лікування в Україні

Для самостійного вивчення даної теми рекомендовано звернути увагу на порядок оформлення та отримання путівок на санаторно-курортне лікування.

Для забезпечення відновлення здоров'я застрахована особа та члени її сім'ї мають право на отримання санаторно-курортного лікування, оздоровлення в спеціалізованих оздоровчих закладах (у тому числі дитячих) у межах асигнувань, установлених бюджетом Фонду на зазначені цілі, та в порядку і на умовах, визначених правлінням Фонду.

Надання послуг застрахованим особам, пов'язаних із санаторно-курортним лікуванням, здійснюється за наявності медичних показань. Обсяг коштів для забезпечення оздоровчих заходів визначається бюджетом Фонду.

За рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, у межах асигнувань, що визначаються щорічно при затвердженні бюджету Фонду на наступний фінансовий рік, здійснюється часткове фінансування санаторіїв-профілакторіїв підприємств, установ та організацій, утримання дитячо-юнацьких спортивних шкіл, дитячих оздоровчих таборів і позашкільного обслуговування в порядку,

визначеному правлінням Фонду. Право на отримання путівок мають застраховані особи лише за основним місцем роботи. Зауважимо, що право на отримання путівок для спільного санаторно-курортного лікування мають також члени їхніх сімей (дружина, чоловік, неповнолітні діти), які працюють на інших підприємствах, але при цьому вони мають подати довідку з місця основної роботи або навчання про те, що вони не користувалися цією соціальною послугою (п. 2.2.8 Інструкції № 15). Слід також звернути увагу на те, що якщо дружина або чоловік застрахованої особи не працюють, то вони не мають права на отримання санаторно-курортної путівки. Як виняток, комісія (уповноважений) із соціального страхування у межах фінансових можливостей може видавати путівки ветеранам війни та праці, які перед виходом на пенсію працювали на цьому підприємстві, в установі, організації і вже ніде не працюють (п. 2.2.9 Інструкції № 15). Упродовж року одній і тій самій особі за кошти ФСС з ТВП може бути видана лише одна путівка. Передача путівки іншій особі забороняється (п. 2.2.12 Інструкції № 51), але в окремих випадках, за умови письмового погодження з адміністрацією санаторно-курортного закладу, путівка може бути поділена для спільного лікування застрахованої особи та працюючого члена її сім'ї за умови, що термін лікування буде не менше 12 діб. Путівка до санаторію-профілакторію видається застрахованій особі в період відпустки або без відриву від виробництва, а студентам вищих та учням професійно-технічних закладів освіти, які є громадянами України, – у період навчання. Насамперед комісії (уповноваженому) із соціального страхування треба провести організаційну роботу із застрахованими особами щодо їхніх прав на отримання путівки на санаторно-курортне лікування. Таке право застрахована особа може мати на підставі особистої заяви та медичної довідки № 070-о (п. 2.2.1 Інструкції № 51). У медичній довідці зазначається строк її дії, діагноз, курорт, профіль санаторію, та в яку пору року рекомендовано лікування. Видача путівки без наявності цієї довідки або видача путівки до оздоровчого закладу іншого профілю не дозволяється. На підставі отриманих заяв та медичних довідок комісія веде облік застрахованих осіб, які потребують санаторно-курортного лікування, приймає рішення про подання

заявки на санаторно-курортне лікування до робочих органів з урахуванням фінансових можливостей, тобто в межах асигнувань за статтею «Оздоровчі заходи». Страхувальник складає заявку, беручи до уваги циклічність заїздів до санаторно-курортних закладів. Заявка подається з поділом за кварталами, профілем захворювання та курортами. Підписують її керівник підприємства, головний бухгалтер та голова комісії із соціального страхування. Заявки на наступний рік страхувальник подає до 1 червня поточного року. До 1 серпня поточного року робочі органи комісії подають свої зауваження та пропозиції щодо проекту плану путівок на наступний рік. Коли план розподілу путівок затверджено і робочі органи вже отримали путівки, страхувальник повинен у своїй бухгалтерії взяти довіреність на отримання санаторно-курортних путівок від Фонду. На підставі цього документа робочі органи Фонду виписують накладну на отримання путівок. У ній обов'язково є дані про назви курорту, санаторію, профіль захворювання, номер, термін путівки та повна її вартість. Накладна є документом, який підтверджує термін використання довіреності за призначенням. Слід звернути увагу на те, що Фонд не реалізує санаторно-курортні путівки страхувальниками, а видає тільки на підставі довіреності та заяв страхувальника під звіт, з умовою цільового їх використання (табл. 1).

Таблиця 1

Види та умови отримання путівок на санаторно-курортне лікування

№ пор.	Вид путівки та хто отримує	Умови отримання	Розмір часткової оплати
1	Путівка на санаторно-курортне лікування застрахованій особі та за необхідності її супроводжуючому	Наявність медичної довідки ф. № 070-о	10 %, 30 %, 50 % або безплатно
2	Путівка до спеціалізованого санаторію для лікування дитини у супроводі дорослого, а також до дитячих та підліткових санаторіїв одному з батьків чи опікунів	Наявність медичних даних для санаторно-курортного лікування дитини	10 % або безплатно

3	Путівка до дитячого оздоровчого закладу (табору) одному з батьків чи опікунів	Тільки для дітей працівників (крім онуків)	Безплатно в частині, що фінансується за рахунок Фонду соціального страхування з ТВП
4	Путівка для спільного санаторно-курортного лікування для членів сім'ї страхувальника (дружина, чоловік, неповнолітні діти)	Наявність довідки з місця роботи працюючого члена сім'ї, що він не користувався цією соціальною послугою	10 %, 30 %, 50 %
5	Путівка на санаторно-курортне лікування ветеранам війни та праці, які перед виходом на пенсію працювали на цьому підприємстві, в установі, організації і вже ніде не працюють	Наявність медичних даних для санаторно-курортного лікування	10 %, 30 %, 50 % або безкоштовно

Після ухвалення рішення комісії застрахована особа вносить часткову вартість путівки до каси страхувальника, з наступним перерахуванням на рахунок Фонду, а якщо каси немає – через установу банку на рахунок Фонду за місцем реєстрації страхувальника.

Питання для самоконтролю

1. Санаторно-курортний відбір.
2. Види та умови отримання путівок на санаторно-курортне лікування.
3. Порядок отримання путівки та проведення необхідних обстежень.
4. Альтернативні шляхи забезпечення можливості санаторно-курортного лікування.
5. Період перебування в умовах санаторно-курортного закладу.
6. Медична реабілітація.
7. Соціальні путівки.

Теми рефератів

1. Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками.

2. Лікувальне харчування в санаторно-курортних закладах.
3. Показання та протипоказання до санаторно-курортного відбору.

Література [3; 5; 6; 12; 14; 16; 19; 24; 26; 29; 32]

Тема 4. Особливості управління санаторно-курортними закладами

Для самостійного вивчення цієї теми рекомендовано звернути увагу на рівні та суб'єкти державного управління санаторно-курортними закладами України, які можна умовно розділити на три рівні: вищий, середній та мікрорівень (рис.1).

Вищий рівень представляють органи законодавчої та виконавчої влади. При цьому Міністерство культури і туризму виступає як спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань діяльності курортів, про що йдеться у Постанові Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2006 р. № 1566, яка набрала чинності з 20 листопада 2006 р.

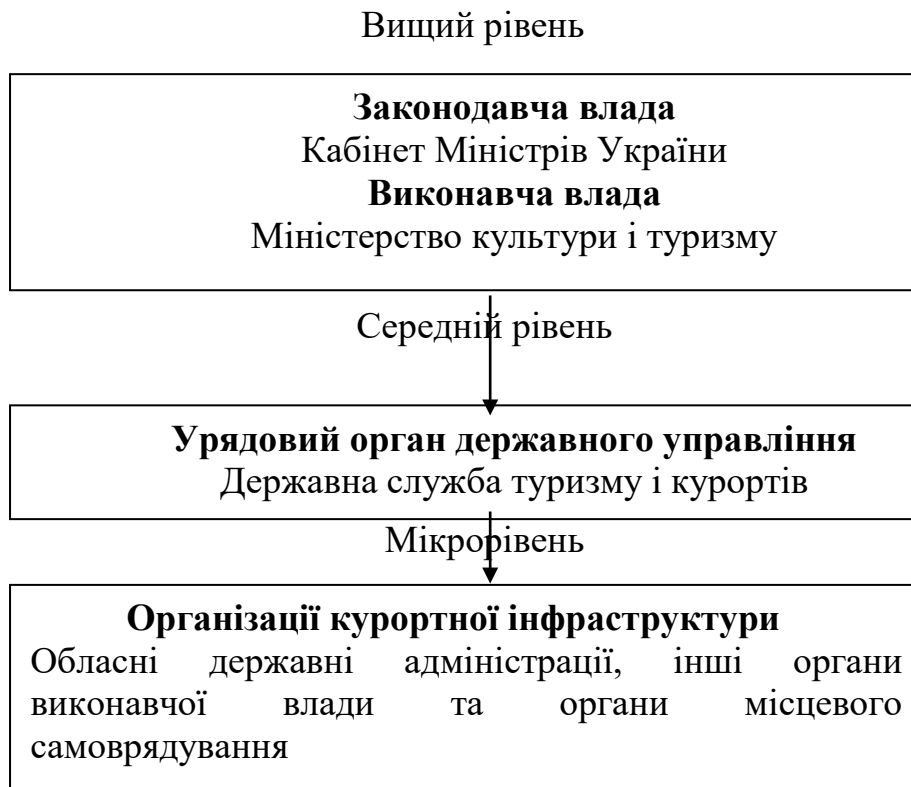

Рис. 1. Рівні та суб'єкти державного управління санаторно-курортними закладами України

До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сфері діяльності санаторно-курортних закладів належать:

- забезпечення розроблення і виконання державних програм та прогнозів розвитку санаторно-курортних закладів, встановлення норм і правил користування природними лікувальними ресурсами;

- організація ведення державного обліку природних лікувальних ресурсів, лікувально-оздоровчих місцевостей та санаторно-курортних закладів;

- затвердження режиму округів і зон санітарної охорони санаторно-курортних закладів державного значення;

- проведення державної експертизи державних програм розвитку санаторно-курортних закладів і генеральних планів, що мають державне значення, та їх затвердження;

- затвердження порядку ведення моніторингу природних територій санаторно-курортних закладів і порядку створення та ведення Державного кадастру природних територій санаторно-курортних закладів України і Державного кадастру природних лікувальних ресурсів України.

Крім того, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу туризму і курортів» від 13 лютого 2006 р. № 132, Державна служба туризму і курортів є урядовим органом державного управління, який діє у складі Міністерства культури і туризму України та підпорядковується йому. При цьому основними завданнями Державної служби туризму і курортів є:

- участь у реалізації державної політики в туристичній і санаторно-курортній галузі;

- узагальнення практики застосування законодавства у туристичній і санаторно-курортній галузі, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення;

- виконання відповідно до законодавства контрольних-наглядових функцій;

- здійснення регулятивних і дозвільно-реєстраційних функцій у туристичній і санаторно-курортній галузі щодо фізичних та юридичних осіб.

На мікрорівні державна політика щодо розвитку санаторно-курортних закладів здійснюється на регіональному рівні і передбачає наступні напрями:

- розроблення регіональних програм розвитку санаторно-курортних закладів;
- сприяння підприємництву в цій сфері;
- дотримання державного законодавства щодо раціонального використання лікувальних рекреаційних ресурсів регіону.

Крім того, законодавством України передбачено, що Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади беруть участь у розробленні та реалізації державної політики у сфері санаторно-курортної справи у межах своєї компетенції, визначеної законами.

Питання для самоконтролю

1. Система управління санаторно-курортними закладами України.
2. Суб'єкти державного та відомчого управління санаторно-курортними закладами.
3. Організація курортної інфраструктури.
4. Основні завдання Державної служби туризму і курортів.
5. Етапи стратегічного управління в санаторно-курортній галузі.
6. Управління персоналом санаторно-курортного закладу.
7. Стратегічні підходи до можливого розвитку санаторно-курортних закладів.
8. Основні повноваження Кабінету Міністрів України у сфері діяльності санаторно-курортних закладів.

Теми рефератів

1. Рівні державного та відомчого управління санаторно-курортними закладами.
2. Стратегічні підходи до можливого розвитку санаторно-курортних закладів.

Змістовий модуль II. Економічна природа санаторно-курортних послуг

Тема 6. Оцінка курортно-рекреаційних ресурсів та потенціалу санаторних закладів

Для самостійного вивчення цієї теми рекомендовано звернути увагу на основні етапи визначення вартісного оцінювання природних курортних ресурсів та методик визначення нормативів платежів за використання територій курортно-оздоровчого призначення.

Визначення показника медичної ефективності санаторно-курортних закладів здійснюється за методикою визначення показника питомого сукупного економічного ефекту від санаторно-курортного оздоровлення (ф. 1.1)

$$E_{ij} = E \pm \frac{E(V - V_{ij})}{V^2} \quad (1.1)$$

де E_{ij} – питомий економічний ефект від курортного оздоровлення в санаторно-курортних закладах i -го медичного профілю по j -му курорту, грн/люд./рік; E – середній питомий народно-господарський ефект від санаторно-курортного оздоровлення загалом по країні, грн/люд./ рік; V_{ij} – медична ефективність курортного оздоровлення в санаторно-курортних закладах i -го медичного профілю по j -ому курорту, % тих, що безуспішно лікувались; V – медична ефективність курортного оздоровлення по країні загалом, % тих, що безуспішно лікувались.

Слід зауважити, що такі розрахунки ведуться лише в розрізі санаторно-курортних закладів одного профілю лікування.

Основною вимогою до вартісного оцінювання природних курортних ресурсів як елемента економічного самоврядування у санаторно-курортному закладі є необхідність виходити із кінцевих результатів їх використання. Ці результати диференційовані, залежно від оздоровчих властивостей природних курортних ресурсів та інших факторів їх використання. Приймаючи за певний об'єкт вартісного оцінювання територіальні курортні системи, виникає потреба визначення показника кінцевого результату їх діяльності.

Розрахунок кінцевого результату проводиться за формулою 1.2:

$$Q_{ij} = \sum_{i=1}^n H_{ij} \times E_{ij} \quad (1.2)$$

де Q_{ij} – кінцевий продукт n -го санаторно-курортного закладу, грн/рік; H_{ij} – кількість обслужених курортників у санаторно-курортних об'єктах i -го медичного профілю в j -му санаторно-курортному закладі; E_{ij} – питомий супутній економічний ефект від курортного оздоровлення в санаторно-курортних об'єктах i -го медичного профілю в j -му санаторно-курортному закладі; n – кількість медичних профілів санаторно-курортних об'єктів в j -му санаторно-курортному закладі.

В основі методичних прийомів визначення ставок плати за територіальні ресурси санаторно-курортного закладу лежить їх вартісна оцінка, що виходить із рентної концепції і граничної корисності. Розрахунок ставок цієї плати для організацій забудовників має ґрунтуватися на вартісній оцінці 1 га території санаторно-курортного закладу і площі, відведеної під будівництво. Цей розрахунок проводять за формулою 1.3:

$$D = P_j' \cdot S, \quad (1.3)$$

де D – ставка плати за територію оздоровчого призначення, грн/рік; P_j' – вартісна оцінка території j -го санаторно-курортного закладу; S – площа, що відведена під будівництво санаторно-курортного закладу, га.

Діючі санаторно-курортні заклади мають вносити плату за використання території курорту, в основі якої лежить не лише її вартісна оцінка, а й фактична потужність цих закладів та медична ефективність здійснюваного в них лікувально-оздоровчого процесу.

Таким чином, розмір диференційованих нормативів платежів за використання природних курортних ресурсів (W) можна визначити за формулою 1.4:

$$W_{ij} = \frac{h_i \times U_i}{H_j \times U_j} \quad (1.4)$$

де h_i – річна фактична потужність j -го санаторно-курортного закладу, люд.; H_j – річна місткість j -го санаторно-курортного закладу, люд.; U_i – показник медичної ефективності санаторно-курортного обслуговування в i -му санаторію,

% тих, що безуспішно лікувались; U_j – показник фактичної медичної ефективності санаторно-курортного обслуговування загалом по j -му санаторно-курортного закладі за рік, % тих, що безуспішно лікувались.

Питання для самоконтролю

1. Показники питомого природно-рекреаційного ресурсу регіонів України.
2. Ступінь екзотичності рекреаційної території для населення певного ринку збуту.
3. Аналіз та оцінювання естетичних якостей ландшафтів.
4. Методи оцінювання сукупного впливу кліматичних чинників на комфортність організму людини.
5. Основні етапи визначення вартісного оцінювання природних курортних ресурсів.
6. Методика визначення нормативів платежів за використання територій курортно-оздоровчого призначення
7. Методика визначення нормативів плати за використання лікувальних мінеральних вод.

Теми рефератів

1. Напрями оцінювання курортно-рекреаційних ресурсів (лікувально-оздоровчий, емоційно-естетичний, культурно-пізнавальний).
2. Визначення норм рекреаційного навантаження.
3. Фактори, що впливають на розвиток санаторно-курортних закладів (туристично-рекреаційні ресурси, туристично-рекреаційні потреби, економічні можливості суспільства).

Література [5; 14; 24; 26; 28; 31; 33; 34]

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Формування пакета вхідних даних є необхідним елементом розрахунку цін на медичні послуги в санаторно-курортному закладі. Вхідними даними є:

- інформація про Замовника (форма 1) (табл. 2);

Таблиця 2

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗАМОВНИКА (форма 1)	
Повне найменування медичного закладу (підприємства) _____	
Кому підпорядковується _____	
<i>(ГУОЗ, МОЗ)</i>	
Ідентифікаційний код (по ЄДРПОУ) _____	
Індивідуальний податковий № _____	
МФО _____	
Розрахунковий рахунок № _____	
в _____	
Свідоцтво платника ПДВ № _____ від " __ " _____ р.	
Організаційно-правова форма _____	
Форма фінансування _____	
<i>(бюджет, госпрозрахунок, за рахунок членських внесків, змішана)</i>	
Платник податку на прибуток _____	
<i>(є платником податку на прибуток, не є платником податку на прибуток, є платником єдиного податку та інше)</i>	
Керівник медичного закладу (підприємства) _____	
<i>(прізвище, ім`я, по-батькові)</i>	
Посада керівника _____	
Телефон службовий _____	
Головний бухгалтер _____	
<i>(прізвище, ім`я, по-батькові)</i>	
Юридична адреса _____	
Відповідальний виконавець _____	
<i>(прізвище, ім`я, по-батькові)</i>	
Замовник	Телефон службовий _____

- перелік послуг, що розраховуються (форма 2);
- Довідка про основні витрати базового року (форма 3) (табл. 3);

Таблиця 3

ДОВІДКА
ПРО ОСНОВНІ ВИТРАТИ (форма 3)
за _____ рік

базовий
по _____
найменування медичного закладу (підприємства)

№ пор.	Найменування витратних статей	Сума фактичних витрат базового року, грн.
1	Комунальні видатки (тепло, електроенергія, вода, телефонний зв'язок, вивіз сміття, дезинфекція, газ та ін.)	
2	Інші витрати (поточний ремонт, госпвитрати, прання білизни, інші витрати, т/о медтехніки, запчастини, охорона, деззасоби, відомча передплата, т/о ліфтів, канцтовари, т/о по ліквідації аварій, електротовари, т/о холодильників, т/о касових апаратів, т/о автомашин, страхування водіїв, радіослухання, міжміські переговори)	
3	Сумарна корисна площа (кв. м) у тому числі: те, що орендується сторонніми організаціями:	x
4	Фонд споживання основного медперсоналу (лікарі, медсестри, фельдшери, санітари, лаборанти) у тому числі:	
	- фонд споживання основного медперсоналу (лікарі, медсестри, фельдшери, санітари, лаборанти) за бюджетом;	
	- фонд споживання основного медперсоналу (лікарі, медсестри, фельдшери, санітари, лаборанти) поза бюджетом;	
	- доплата завідуючим відділень;	
	- доплата старшим медсестрам відділень	
	- інші витрати	
5	Фонд споживання іншого персоналу (адміністративного, АГЧ, інші, у т. ч. вахтери, водії, завгоспи, інженери, сантехніки, електрики та ін.) в тому числі:	
	фонд споживання іншого персоналу (адміністративного, бухгалтерія, ПЕВ, АГЧ, інші, у т. ч. вахтери, водії, завгоспи, інженери, сантехніки, електрики та ін.) за бюджетом;	
	фонд споживання іншого персоналу (адміністративного, бухгалтерія, ПЕВ, АГЧ, інші, у т. ч. вахтери, водії, завгоспи, інженери, сантехніки, електрики та ін.) поза бюджетом	
6	Видатки на рекламу (плановані на черговий рік)	

- Перелік матеріалів, які входять в послугу з урахуванням затверджених норм видатку матеріалів (форма 4) (табл. 4);

Таблиця 4

Перелік матеріалів, що використовуються при виконанні медичної послуги

найменування медичного закладу (форма 4)

№ пор.	Найменування послуги	Найменування матеріалу	Од. виміру	Витрати матеріалу на одну послугу	Вартість матеріалу, грн.	Примітка
1	2	3	4	5	6	7

- Маршрутні карти (за потреби, якщо відсутні нормативні документи) на виконання послуг, що розраховуються медичним закладом з урахуванням затверджених норм часу (форма 5) (табл. 5) або актів хронометражу, оформлених за результатами проведення хронометражу часу надання послуги на 10 пацієнтах з оформленням медичних карток (таблиця 6, форма 6);

Таблиця 5

МАРШРУТНА КАРТА (форма 5)

на медичну послугу _____

яка

надається _____

(найменування медзакладу)

№ пор.	Найменування процедури, яка входить до складу медичної послуги	Час проведення процедури (хв.)	Відомості про основних виконавців процедури			Матеріали			Примітка	Обладнання, що використовується	Час роботи обладнання при виконанні послуги	У т.ч. пряме використання непряме використання	Інв. №	Балансова вартість	% річної амортизації
			Кваліфікація	Науковий ступінь	Категорія	Найменування	Од. вим.	Кількість на одну процедуру							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		13	14	15

Акт хронометражу (форма 6)

Комісія у складі:

1. _____
(ПІБ, посада)
2. _____
(ПІБ, посада)
3. _____
(ПІБ, посада)

Провела хронометраж часу по наданню медичних послуг, що надаються

(назва медичного закладу)

Код послуги	Медична послуга	Лікар, хв.	Середній медичний персонал, хв.	Молодший медичний персонал, хв.
1	2	3	4	5

Для розрахунку вартості медичних послуг у санаторно-курортному закладі необхідно проаналізувати фактичні витрати (прямі та непрямі) медичної установи за базовий рік. Для санаторно-курортних закладів, які розпочали свою діяльність, за базові приймаються планові витрати. При оцінюванні фактичних та планових витрат за потреби включаються статті витрат, відсутні раніше, наприклад, реклама та ін.

На основі фактичних витрат з урахуванням обґрунтованої потреби складаються планові витрати в медичному закладі базового року з урахуванням чинного законодавства на період розрахунку цін.

За базову статтю приймається фонд споживання основного персоналу в базовому році. Вибір цієї статті за базову обґрунтовано її головним місцем у складі усіх інших статей витрат.

Визначаються відношення непрямих статей планових витрат до базової статті.

При відомій величині базової статті розрахункових витрат та заданому відношенні непрямих статей витрат до базової розраховуються непрямі статті розрахункових витрат.

Прибуток визначається і розглядається як основний показник ефективності діяльності санаторно-курортного закладу. Якщо величина фактичного прибутку значно перевищує розмір запланованого прибутку або якщо послуга є збитковою, то необхідно зробити перерахунок цін.

Ціна медичної послуги в санаторно-курортному закладі складається з наступних елементів:

$$Ц = В + П + ПДВ,$$

де Ц – ціна медичної послуги; В – валові витрати; П – прибуток; ПДВ – податок на додану вартість.

Для визначення валових витрат треба визначити суму всіх витрат медичного підприємства на формування та надання послуги відповідно до ст. 5 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств».

Розрахунок вартості стаціонарних медичних послуг (нозологічних одиниць) виконують з урахуванням галузевих уніфікованих стандартів медичних технологій діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги дорослому населенню.

Валові витрати складаються з прямих і непрямих витрат.

1. Прямі витрати.

До прямих витрат відносяться ті, що пов'язані з виконанням послуг одного вигляду, які безпосередньо включають до валових витрат. При калькуляції виділяються наступні статті прямих витрат:

- оплата праці основного медичного персоналу;
- відрахування на обов'язкове соціальне страхування та державні цільові фонди;
- матеріали;
- амортизація медичного та іншого обладнання, що використовується при виконанні медичної послуги (якщо ця стаття видатків враховується у медичному закладі);
- інші витрати, які можна обчислити прямими розрахунками.

1.1. Стаття «Оплата праці основного медичного персоналу».

Згідно зі ст. 19 Закону України «Про підприємства в Україні» підприємства самостійно визначають фонд оплати праці без обмеження його збільшення з боку державних органів. Підприємство самостійно встановлює форми, системи й розміри оплати праці, але не менш законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати, а також інші доходи працівників.

Підприємства можуть використовувати державні ставки, посадові оклади як орієнтири для диференціювання оплати праці залежно від професії, кваліфікації працівників, умов виконання ними робіт.

Витрати на виплату основної заробітної плати медперсоналу, що безпосередньо виконує медичну послугу, для державних та комунальних закладів охорони здоров'я визначаються посадовими окладами, надбавками, доплатами в розмірах, встановлених чинним законодавством. Нормативними документами, що визначають порядок обчислення основної заробітної плати, є Наказ Міністерства праці та соціальної політики України і Міністерства охорони здоров'я України «Умови оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення України».

Основна заробітна плата медичних працівників, безпосередньо зайнятих наданням послуги, включається до валових витрат, виходячи з кваліфікації медичного персоналу, який виконує послугу, та затверджених норм часу.

Резерв на оплату відпусток основного медичного персоналу становить 10 % від основної заробітної плати. Сума заробітної плати з усіма надбавками, доплатами та резерву відпусток основного персоналу складає фонд споживання основного персоналу.

Зазначена видаткова стаття є базовою для розрахунку непрямих видатків.

1.2. Стаття «Відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування та державні цільові фонди» включає:

- Відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування (у тому числі збір на обов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття – 1,9 %), ставка відрахування 4,8 % від витрат на оплату праці основного медичного персоналу згідно із Законом України «Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування»;

- відрахування на обов'язкове державне пенсійне страхування (у Пенсійний фонд), а також відрахування, якщо воно є, на додаткове пенсійне страхування, ставка відрахування на обов'язкове пенсійне страхування 32 % від витрат на оплату праці основного медичного персоналу згідно з документом «Інструкція про порядок обчислення і сплати підприємствами, установами, організаціями та громадянами збору на обов'язкове державне пенсійне страхування інших платежів, а також обліку їх надходжень до Пенсійного фонду України»;

- відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, ставка відрахування 0,2 %.

1.3. Стаття «Матеріали» враховує матеріальне забезпечення цієї послуги матеріалами, медикаментами, разовим інструментарієм і т. ін. (кількісне і вартісне оцінювання).

Для кількісного оцінювання матеріалів використовують діючі норми розходу матеріалів. За відсутністю затверджених норм розроблюють і затверджують норми розходу матеріалів з урахуванням фактичних витрат (за цінами, підтвердженими накладними, рахунок-фактурами і т. ін.). Відповідно до норм видатку матеріалів та діючими цінами на матеріали, медикаменти та разовий інструментарій встановлюються кошторисні ставки (вартісна оцінка) на одну послугу.

1.4. Стаття «Амортизація медичного та іншого основного обладнання, що використовується при виконанні послуги», розраховується виходячи з їхньої балансової вартості, часу використання його при виконанні тієї чи іншої послуги та затверджених норм амортизації.

1.5. Стаття «Інші прями витрати» включає витрати на підставі відповідних норм та нормативів за статтями матеріальних витрат. У разі відсутності затверджених норм та нормативів використовують розрахункові показники, які можуть об'єктивно обґрунтувати потребу в таких засобах.

2. Непрямі витрати, у тому числі витрати при виконанні кількох видів послуг, пов'язаних з діяльністю підприємства загалом, які не підлягають

прямому безпосередньому обчисленню. У цій методиці розрахунок непрямих витрат ведеться відносно базової статті видатків. Визначається відношення непрямих статей планових витрат у базовому році до базової статті витрат.

При відомій величині базової статті розрахункових витрат та певному відношенні інших статей витрат до базової визначають інші статті розрахункових витрат. Наприклад, визначимо величину видатків на рекламу (елемент непрямих витрат), які припадають на послугу, що розраховується. Припустимо відомо, що на рекламу обсяг витрат у плановому періоді складе 24 000 грн за рік, фонд споживання основного медичного персоналу (базова стаття) за базовий рік склав 72 908,44 грн (згідно із заповненою замовником формою вхідних даних). Виходячи з цього, визначимо відношення обсягу витрат на рекламу до фонду споживання основного медичного персоналу за базовий рік:

$24\ 000/72\ 908,44 = 0,32918$, таким чином на одну гривню фонду споживання основного медичного персоналу припадає 0,33 грн реклами. Результат отриманого співвідношення та частини фонду споживання, які припадають на послугу (обчисленої в прямих витратах), складе величину витрат реклами на послугу, що розраховується.

До непрямих витрат належать такі статті:

- загальновиробничі витрати;
- загальногосподарські витрати;
- інші непрямі видатки, що включаються до валових витрат, відповідно до

чинного законодавства.

2.1. Стаття «Загальновиробничі витрати» включає витрати, що пов'язані з управлінням виробництвом, а саме:

- на утримання працівників апарату управління госпрозрахункових кабінетів (оплати завідуючим госпрозрахункових кабінетів і старшим медичним сестрам, нарахування на відповідні доплати, резерв відпусток);

- витрати на службові відрядження у межах норм, передбачених законодавством;

- амортизація основних фондів, крім медичного та іншого обладнання, що включене в прями витрати;

- витрати на обслуговування медичних послуг – проведення поточного ремонту, технічний ремонт та обслуговування основних фондів, у тому числі взятих у тимчасове користування на умовах оперативної оренди (лізингу), за винятком їхньої реконструкції та модернізації; забезпечення робітників спеціальним одягом, взуттям, форменим одягом;

- знос малоцінних і швидкозношуваних предметів.

2.2. Стаття «Загальногосподарські витрати» включає:

- витрати, що пов'язані з обслуговуванням медичного закладу:

1. Комунальні витрати (витрати палива та енергії, внутрішнє і зовнішнє освітлення, водопостачання, каналізація та ін.);

2. Витрати на утримання приміщень і територій, витрати на придбання господарських та інших допоміжних матеріалів для утримання в чистоті приміщень і територій (миючі засоби, сода, мастика, щітки, віники і т. ін.);

3. Проведення поточного ремонту, технічний огляд та обслуговування основних виробничих фондів загальногосподарського призначення, в тому числі взятих у тимчасове користування на умовах оперативної оренди (лізинг), за винятком їхньої реконструкції та модернізації;

4. Забезпечення правил техніки безпеки праці, санітарно-гігієнічних норм та інших спеціальних норм, передбачених правилами технічної експлуатації, нагляду і контролю за діяльністю медичного закладу у встановленому законодавчому порядку;

5. Забезпечення працівників спеціальним одягом, взуттям, форменим одягом:

- витрати на пожежну і сторожову охорону (включаючи оплату послуг сторонніх організацій);

- витрати, пов'язані з управлінням медичним підприємством;

- витрати на оплату праці працівників (включаючи резерв відпусток, відрахувань на державне соціальне страхування та обов'язкові платежі у Пенсійний Фонд та ін.), адміністрації, іншого персоналу адміністративно-

господарської частини, бухгалтерії, планово-економічного відділу, витрати на придбання матеріалів та медикаментів;

- транспортні витрати (включається вартість з перевезення господарських матеріалів, медикаментів, малоцінного інвентарю та інше як власним транспортом, так і транспортом з боку);

- витрати на службові відрядження у межах норм, передбачених законодавством;

- витрати на повне відновлення основних фондів та капітальний ремонт у вигляді амортизаційних відрахувань від вартості основних виробничих фондів на реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт фондів, що належать підприємству, а також тих, що перебувають у користуванні підприємства на умовах оренди (лізингу), обчислені за їх балансовою вартістю відповідно до встановлених норм;

- податки, за винятком передбачених п. 3.1.2. ст. 3 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», збори та інші обов'язкові платежі, передбачені законодавством;

- інші витрати, що включають до валових витрат відповідно до «Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості».

3. Після визначення прямих і непрямих витрат закладається прибуток на підставі заданого рівня рентабельності від величини валових витрат. Рівень рентабельності задається (регулюється) на підставі постанови Кабінету Міністрів «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських Рад щодо регулювання цін (тарифів)».

4. У ціну послуги включається величина ПДВ згідно із Законом України «Про податок на додану вартість».

Структура ціни медичної послуги в санаторно-курортному закладі наведена в табл. 7.

Структура ціни медичної послуги у санаторно-курортному закладі

№ пор.	Найменування статей витрат	Розрахунок	Сума, грн.
1	Заробітна плата основного медперсоналу	форма 10	
2	Резерв відпусток основного медперсоналу	П. 1*0,1	
3	Фонд споживання основного медперсоналу (ФСоп)	П. 1+П.2	
4	Відрахування на соціальне страхування та до державних цільових фондів:	П. 4.1+П 4.2 +П. 4.3	
4.1	- відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування	П. 3*0,048	
4.2	- відрахування на обов'язкове державне пенсійне страхування;	П. 3*0, 32	
4.3	- відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві	П 3*0.002	
5	Матеріали, медикаменти, разовий інструментарій	форма 11	
6	Амортизація медичного та іншого основного обладнання, що використовується при виконанні послуги	форма 12	
7	Інші прямі витрати		
8	Загальновиробничі витрати (в тому числі заробітна плата зав. госпрозрахункових кабінетів та ст. медсестер)	форма 13	
9	Загальногосподарські витрати (в тому числі заробітна плата іншого персоналу: адміністративного, адміністративно-господарської частини, бухгалтерії, планово-економічного відділу, госпрозрахункового центру; нарахування на заробітну плату та резерв відпусток)	форма 14	
10	Інші непрямі видатки, що включають до валових витрат, згідно з чинним законодавством		
11	Валові витрати	П.3+П4+П.5+ П.6+П.7+ П.8+ П.9+П.10	
12	Прибуток	П.11*Р/100	
13	ПДВ	(П.11+П.12) *0,2	
14	Ціна	П.11+П.12+ П.13	

Порядок розрахунку ціни

1. Визначити базовий рік для розрахунку (за даними медичного закладу згідно з ф. 3).

2. Підготувати вхідні дані для розрахунку:

- провести аналіз даних заповнених вхідних форм даних (ф. 1–ф. 6).

- взяти видаткові статті базового року як планові показники і заповнити ф. 8 гр. 4 (табл. 8)

Таблиця 8

Планові витрати видаткових статей (форма 8)

№ пор.	Найменування видаткових статей	Вид та позначки витрат (прямі/непрямі)	Сума планових витрат, грн.
1	2	3	4
1	Комунальні витрати	Непрямі Сн.в.2.6.	
2	Інші витрати	Непрямі Сн.в.2.7.	
3	Сумарна корисна площа (кв. м.). в тому числі, що орендується сторонніми організаціями:		
4	Фонд споживання основного медперсоналу (лікарі, медсестри, фельдшери, санітари, лаборанти) у т. ч.:	Прямі (базові) Фсоп	
	фонд споживання основного медперсоналу (лікарі, медсестри, фельдшери, санітари, лаборанти) за бюджетом;		
	фонд споживання основного медперсоналу (лікарі, медсестри, фельдшери, санітари, лаборанти) поза бюджетом;		
	доплата завідуючим відділень;	Непрямі Сн.в.1.1.	
	доплата старшим медсестрам відділень	Непрямі Сн.в.1.2.	
5	Фонд споживання іншого персоналу (адміністративний, АГЧ, інші, у т. ч. вахтери, водії, завгоспи, інженери, сантехніки, електрики та ін.) у т. ч.:	Непрямі Сн.в.2.1... 2.5.	

	- фонд споживання іншого персоналу (адміністрування, бухгалтерія, ПЕВ, АГЧ, інші, у т. ч. вахтери, водії, завгоспи, інженери, сантехніки, електрики та і н.) за бюджетом;	Непрямі	
	- фонд споживання іншого персоналу адміністрування, бухгалтерія, АГЧ, інші, у т. ч. вахтери, водії, завгоспи, інженери, сантехніки, електрики та ін.) поза бюджетом	Непрямі	
6	Видатки на рекламу (плановані на черговий рік)	Непрямі Сн.в.3.1.	

За відсутністю даних фактичних витрат базового року (наприклад, реклама) запланувати дані видатки й занести у відповідні ф. 8 гр. 4.

3. Визначити розрахункові коефіцієнти (К.н.в.) кожної статті непрямих витрат до базової за формулою:

$$\text{К.н.в.} = \text{Сн.п.в.} / \text{ФСоп},$$

де Сн. п.в. – стаття непрямих планових витрат (ф. 8 гр. 4); ФСоп – базова стаття – фонд споживання основного персоналу у планованому періоді (ф. 8 гр. 4 п. 4.1.).

Заповнити ф. 9 гр. 4 (коефіцієнти непрямих витрат):

- по доплаті завідуючим відділень:

$$\text{К.н.в.1.1.} = \text{Сн.в.1.1.} / \text{ФСоп},$$

$$(\text{ф. 8 гр. 4 п. 4.3.} / \text{ф. 8 гр. 4 п. 4.1.});$$

- по доплаті старшим медсестрам відділень:

$$\text{К.н.в.1.2.} = \text{Сн.в.1.2.} / \text{ФСоп},$$

$$(\text{ф. 8 гр. 4 п. 4.4.} / \text{ф. 8 гр. 4 п. 4.1.});$$

- по заробітній платі іншого персоналу (адміністративного управління, адміністративно-господарської частини, бухгалтерії, планово-економічного відділу, госпрозрахункового центру):

$$\text{К.н.в.2.1.} \dots \text{К.н.в.2.5.} = \text{Сн.в.2.1.}(\dots \text{Сн.в.2.5.}) / \text{ФСоп},$$

$$(\text{ф. 8 гр. 4 п. 5.1.}(\dots \text{п.2.5.}) / \text{ф. 8 гр. 4 п. 4.1.});$$

- по комунальним витратам:

$$\text{К.н.в.2.6.} = \text{Сн.в.2.6.} / \text{ФСоп},$$

$$(\text{ф. 8 гр. 4 п. 1.} / \text{ф. 8 гр. 4 п. 4.1.});$$

- по іншим витратам:

$$К.н.в.2.7. = Сн.в.2.7. / \Phi\text{Соп},$$

(ф. 8 гр. 4 п. 2 / ф. 8 гр. 4 п. 4.1.);

- по рекламі:

$$К.н.в.3.1. = Сн.в.3.1. / \Phi\text{Соп},$$

(ф. 8 гр. 4 п. 6. / ф. 8 гр. 4 п. 4.1.);

Коефіцієнти К.н.в.1.3., К.н.в.2., К.н.в.3. заповнюються за наявності даних замовника по службам, згідно зі структурою медичного закладу.

4. Розрахунок валових витрат.

4.1. Прямі статті видатків:

4.1.1. Зробити розрахунок витрат на виплату основної заробітної плати медперсоналу на підставі чисельного складу, кваліфікації, наукового ступеня, категорії (ф. 5 гр. 4, 5, 6) та часу виконання послуги (ф. 5 гр. 3) згідно з формулою:

$$З\text{Поп} = З\text{П місяць} * t / 21 * 7,2 * 60,$$

де ЗПоп – заробітна плата основного персоналу за час виконання медичної послуги (ф. 10 гр. 8); ЗП за місяць – заробітна плата основного персоналу за місяць (ф. 10 ф. 6); 21 – середнє число робочих днів у місяці; 7,2 – тривалість робочого дня в годинах; 60 – число хвилин в годині.

За відсутності затверджених норм часу на проведення медичної послуги розробити норми згідно з Актом хронометражу (форма б), наведено в табл. б).

Норми часу затверджуються керівником медичного закладу і погоджуються з Головним управлінням охорони здоров'я.

4.1.2. Резерв на оплату відпусток основного персоналу (ОП) розраховується у розмірі 10 % від заробітної плати за час виконання послуги (ф. 10 гр. 9).

4.1.3. Визначити Фонд споживання основного персоналу (гр. 8 + гр. 9) ф. 10. Дані розрахунку оформити розшифровкою (ф. 10) наведеної в табл. 9.

Розрахунок затрат за статтею «Заробітна плата основного медичного персоналу» (Форма 10)

Код послуги	Найменування послуги	Кваліфікація	Науковий ступінь	Категорія	Заробітна плата (грн/міс.)	Час виконання послуги t, хв	Зарплата за час виконання послуги	Резерв на оплату відпусток основного персоналу	Фонд Споживання основного персоналу (гр. 8 + гр. 9)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

4.1.4. Визначити відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування і до державних цільових фондів згідно з чинним законодавством та результатами розрахунків у ф. 10:

- відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування розраховується за формулою

$$\text{Фсоп} * 0,048,$$

$$(\text{ф. 10 гр. 10} * 0,048);$$

- далі визначається сума відрахувань у Пенсійний Фонд за наступною формулою

$$\text{Фсоп} * 0,32,$$

$$(\text{ф. 10 гр. 10} * 0,32);$$

- відрахування на загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві й професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності:

$$\text{Фсоп} * 0,002,$$

$$(\text{ф. 10 гр. 10} * 0,002),$$

де ФСоп – фонд споживання основного персоналу в планованому періоді.

4.1.5. Визначити матеріальне забезпечення означеної послуги матеріалами, медикаментами, разовим інструментарієм тощо, його кількісної та вартісної оцінки (вхідні дані ф. 4). Дані про вартість матеріалів

визначаються за накладними замовника (ф. 6, ф. 4), а при їх відсутності за прайс-листами на кожен вид матеріалу. Розрахунок виконати згідно з ф. 11, наведеною в табл. 10.

Таблиця 10

Розрахунок витрат за статтею «Матеріали» (форма 11)

Код послуги	Найменування послуги	Найменування матеріалу	Одиниця виміру	Видаток матеріалу на одну послугу	Вартість без ПДВ одиниці, грн.	Сума, грн.
1	2	3	4	5	6	7

Видаток матеріалу на одну послугу ф.5, ф. 11 визначати згідно із затвердженими нормами.

За відсутності затверджених норм на матеріал розробити норму видатку даного матеріалу в послугі на підставі експериментальних даних замовника. Норми видатку матеріалів затверджуються керівниками медичного закладу і погоджуються з Головним управлінням охорони здоров'я. Вартість матеріалу обчислюється без ПДВ.

4.1.6. Визначити амортизацію медичного та іншого основного обладнання, який використовується при виконанні послуги за формулою

$$(Cб * N_{аморт.} / (12 * 21 * 7,2 * 60)) * t,$$

де Сб – балансова вартість обладнання (гр. 14, ф. 5); $N_{аморт.}$ – норма амортизації за рік (гр. 15 ф. 5); 12 – кількість місяців в році; 21 – середнє число робочих днів в місяці; 7,2 – тривалість робочого дня в годинах; 60 – число хвилин в годині; t – час роботи обладнання при виконанні послуги (ф. 5 гр. 12).

Результати розрахунків оформити за ф. 12 наведеної в таблиці 11.

Амортизаційні відрахування (форма 12)

№ пор.	Код послуги	Найменування обладнання	Норма амортизації (за рік), %	Норма амортизації (за хв.), %	Балансова вартість обладнання, грн.	Час роботи обладнання при виконанні послуги, хв.	Величина амортизаційних відрахувань
1	2	3	4	5	6	7	8

4.1.7. Зробити розрахунок інших прямих витрат при їх наявності.

4.2. Зробити розрахунок статей непрямих видатків (з урахуванням коефіцієнтів, розрахованих в п. 3 (ф. 9 гр. 4):

4.2.1. Визначити загальновиробничі витрати (ф. 13 гр. 10), що складають суму гр. 5, 6, 7, 8, 9 ф. 13 (табл. 12) :

4.2.1.1. Визначити доплату завідувачів відділень за формулою (ф. 13 гр. 3):

$$\text{К.н.в.1.1.} * \text{ЗП оп,} \\ (\text{ф. 9 гр. 4 п. 2} * \text{ф. 10 гр. 8}).$$

4.2.1.2. Визначити доплату старшим медсестрам (ф. 13 гр. 4):

$$\text{К.н.в.1.2.} * \text{ЗП оп,} \\ (\text{ф. 9 гр. 4 п. 3} * \text{ф. 10 гр. 8}).$$

4.2.1.3. Визначити Фонд додаткової заробітної плати завідуючого і старшої медсестри (ф. 13 гр. 5). Останній визначається як сума доплати завідуючому відділенням та доплати старшій медсестрі (ф. 13 гр. 3 + ф. 13 гр. 4).

4.2.1.4. Визначити відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування і до державних цільових фондів згідно з діючим законодавством:

- відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування (ф. 13 гр. 6) розраховується за формулою

$$\text{Ф дод.} * 0,048, \\ (\text{ф. 13 гр. 5} * 0,048);$$

- визначити відрахування у Пенсійний Фонд (ф. 13 гр. 7) за формулою:

$$\text{Фдод.} * 0,32, \\ (\text{ф. 13 гр. 5} * 0,32);$$

- визначити відрахування у Фонд соціального страхування від нещасного випадку на виробництві (ф. 13 гр. 8)

$$\text{Ф дод.} * 0,002, \\ (\text{ф. 13 гр. 5} * 0,002).$$

Таблиця 12

Розрахунок статті «Загальновиробничі витрати» (форма 13)

№ пор.	Код послуги	Доплата зав. відділенням	Доплата старшій мед.сестрі відділення	Фонд додаткової зарплати завідувача та мед. сестри	Відрахування на соц. Страхування 4.8 %	Відрахування до Пенсійного фонду 32 %	Відрахування до фонду соц.страхування від нещасного випадку на виробництві 0,2 %	Інші витрати	Разом загальновиробничі витрати
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

4.2.1.5. Інші загальновиробничі витрати (ф. 13 ф. 9) вираховуються за формулою

$$\text{К.н.в.1.3.} * 3\text{П оп,} \\ (\text{ф. 9 гр. 4 п. 4} * \text{ф. 10 гр. 10}).$$

За даними розрахунку заповнити ф. 13.

4.2.2. Розрахунок загальногосподарських витрат (ф. 14 гр. 16) сума гр. 10, 11, 12, 13, 14, 15 ф. 14:

4.2.2.1. Визначити заробітну плату іншого персоналу як суми гр. 3, 4, 5, 6, 7 ф. 14:

4.2.2.1.1. Заробітна плата працівників адміністративного управління (ф. 14 гр. 3):

К.н.в.2.1 * ЗП оп,
(ф. 9 гр. 4 п. 6 * ф. 10 гр. 8).

4.2.2.1.2. Заробітна плата працівників адміністративно-господарської частини (ф. 14 ф. 4):

К.н.в.2.2 * ЗП оп,
(ф. 9 гр. 4 п. 7 * ф. 10 гр. 8).

4.2.2.1.3. Заробітна плата працівників бухгалтерії (ф. 14 гр. 5):

К.н.в.2.3 * ЗП оп,
(ф. 9 гр. 4 п. 8 * ф. 10 гр. 8).

4.2.2.1.4. Заробітна плата працівників планово-економічного відділу (ф. 14 гр. 6):

К.н.в.2.4 * ЗП оп,
(ф. 9 гр. 4 п. 9 * ф. 10 гр. 8).

4.2.2.1.5. Заробітна плата працівників госпрозрахункового відділу (ф. 14 ф. 7):

К.н.в.2.5 * ЗП оп,
(ф. 9 гр. 4 п. 10 * ф. 10 гр. 8).

4.2.2.2. Визначити резерв відпусток іншого персоналу (ІП) згідно з формулою:

$0,1 * ЗП іп,$

де ЗП іп – заробітна плата ІП (ф. 14 гр. 8).

4.2.2.3. Фонд споживання ІП визначається як сума гр. 8, 9 ф. 14;

4.2.2.4. Визначити нарахування на заробітну плату ІП (розрахунок провести згідно з гр. 11, 12, 13 ф. 14);

4.2.2.5. Визначити комунальні видатки (ф. 14 гр. 14):

К.н.в.2.6 * Фсоп,
(ф. 9 гр. 4 п. 11 * ф. 10 гр. 10).

4.2.2.6. Визначити інші витрати (ф. 14 гр. 15):

К.н.в.2.7 * Фсоп,
(ф. 9 гр. 4 п. 12 * ф. 10 гр. 10).

За даними розрахунку заповнити ф. 14. наведену в табл. 13.

Розрахунок статті «Загальногосподарські витрати» (форма 14)

№ пор.	Код послуги	Заробітна плата ІІ адміністрування	Заробітна плата ІІ адміністративно-господарської частини	Заробітна плата ІІ бухгалтерії	Заробітна плата ІІ планово-економічного відділу	Заробітна плата ІІ госпрозрахункового центру	Разом заробітна плата ІІ	Фонд резерву відпусток ІІ	Фонд споживання ІІ	Відрахування на соціальне страхування 4,8 %	Відрахування до Пенсійного фонду 32 %	Відрахування до фонду соц. страхування від нещасного випадку на виробництві 0,2 %	Комунальні видатки	Інші витрати	Разом загальногосподарчі витрати
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

4.2.3. Визначити інші непрямі видатки, які включаються до валових витрат послуги згідно з «Типовим положенням з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості».

4.3. Визначити валові витрати як суму п. 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3.

5. Визначити прибуток на підставі заданого рівня рентабельності від величини валових витрат п. 4.3 згідно з постановою Кабінету Міністрів «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських Рад щодо регулювання цін (тарифів)».

6. Закласти величину ПДВ (за ставкою податку від суми валових витрат п. 4.3 та прибутку п. 5).

Визначити ціну (проект) на медичну послугу, розраховавши суму п.4.3, п. 5 та п. 6.

7. Розрахунок оформити калькуляційним листом (ф. 15).

8. Оформити проект тарифів на медичні послуги (форма 16) (табл. 14).

Таблиця 14

Проект тарифів на медичні послуги (форма 16)

Код послуги	Найменування послуги	Од. вим.	Ціна	ПДВ	Ціна з ПДВ

Основні терміни і поняття:

Пакет вихідних даних – сукупність заповнених санаторно-курортним закладом форм вихідних даних, необхідних для розрахунку вартості медичних послуг.

Фактичні витрати – витрати, що відносять на валові витрати, підтвержені санаторно-курортним закладом документально.

Базовий рік – рік діяльності підприємства, що приймається за основу в плануванні та статистичному обліку при обчисленні валових витрат.

Прямі витрати – витрати, пов'язані з виконанням послуг одного вигляду, що безпосередньо включають до валових витрат медичної послуги.

Непрямі витрати – витрати, пов'язані з виконанням кількох видів послуг, з діяльністю підприємства загалом, і включають до валових витрат за допомогою спеціальних засобів.

Базова стаття – видаткова стаття, що приймається за основу при розрахунку непрямих витрат. У цій методиці за базову статтю прийнято фонд споживання основного персоналу в базовому році.

Валові витрати – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості

медичних послуг (матеріалів, медикаментів), які придбані таким платником податку для їхнього подальшого використання у власній господарській діяльності.

Планові витрати – інструмент планування, що відображає економічні задачі планування, величину витрат, що передбачаються у плановому періоді на основі аналізу фактичних затрат у базовому році та виявленої потреби на планований період.

Фактичний прибуток – прибуток санаторно-курортного закладу, підтверджений документально.

Плановий прибуток – прибуток санаторно-курортного закладу, планований у розрахунковому періоді.

Основний медичний персонал (ОП) – медичний персонал, який безпосередньо надає медичні послуги в санаторно-курортному закладі.

Інший персонал (ІП) – персонал, що виконує функції управління, організації та обслуговування підприємства, який не зв'язаний безпосередньо з виконанням медичних послуг у санаторії (працівники адміністрації, адміністративно-господарської частини, бухгалтерії, планово-економічного відділу, госпрозрахункового центру).

Фонд споживання основного медичного персоналу (ФСоп) – сума основної заробітної плати з усіма надбавками, доплатами та резерву відпусток основного персоналу.

Розрахункові коефіцієнти непрямих витрат – відношення величини непрямих планових статей видатків до базової статті в плановому періоді.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження спеціальних методик щодо економічного обґрунтування проектів розвитку курортів та економічної оцінки їх природних лікувальних ресурсів” від 06.05.2001 р. № 452 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.touegion_kmu/452.doc

2. Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 р., № 2026-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загального положення про санаторно-курортний заклад» від 11.07.2001 р. № 805 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=805-2001-%EF>
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження зразка санаторно-курортної путівки» № 19 від 22.01.2002 р. – <http://www.nau.kiev.ua>
5. Наказ МОЗ України «Про затвердження Критеріїв державної акредитації санаторно-курортних закладів України» № 167 від 08.05.2002 р. // Зб. норм.-прав. док. з охорони здоров'я. – 2002. – Трав. – С. 16–56.
6. Наказ МОЗ України «Про санаторно-курортне лікування» № 102/13 від 11.05.2000 р. – <http://www.nau.kiev.ua>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного департаменту з питань діяльності курортів» від 6 травня 2001 р. № 425. – <http://www.guds.gov.ua>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Перелік санаторно-курортних закладів, операції з продажу путівок, до яких на санаторно-курортне лікування дітей не підлягають обкладенню податком на додану вартість» від 5 серпня 1997 р. № 835 // Укр. бальнеол. журн. – 2000. – № 1. – С. 11–22.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів» від 06.08.2008 р. № 1088 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1088-2008-%FO>
10. Бабов К. Д., Кулик В. В. та ін. Організація санаторно-курортного лікування та оздоровлення в Україні// Курорти та санаторії України: Наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с. (С. 129 – 136).
11. Біленький К. Е., Єжов В. В. Клімато-курортологічна характеристика України // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.

12. Єжов В. В., Торохін О. М. та ін. Кліматолікування // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.
13. Єжов В. В., Гоженко О. А. та ін. СПА-технології у відновлювальній медицині і курортології: стан та перспективи розвитку в Україні // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.
14. Колесник Е. О. та ін. Літопис курортної справи України // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с. (С. 20–24).
15. Курорти України: минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». – К.: ТАМЕД, 2002.
16. Кусков А. С., Лысикова О. В. Курортология и оздоровительный туризм: учеб. пособие. – Ростов-н/Д: Феникс, 2004. – 320 с.
17. Рутинський М. Інновації на ринку рекреаційних закладів: поява і розвиток СПА-курортів // Географія і туризм: європейський досвід: матеріали III Міжнар. наук. конф. – Львів: жовтень, 2009. – С. 150–153.
18. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів, 1997. – С. 114–135, 181–249.
19. Мінеральні води та курорти Львівщини / за ред. Б. М. Матолича. – Львів: «Вид-во Палітра Друку», 2003. – 96 с.
20. Нікіпелова О. М. Лікувальні грязі (пелоїди) України // Курорти та санаторії України: наук.-практ. довідник. – К.: Вид. дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.
21. Рутинський М. Класифікація та типологія курортів // Вісник Львівського ун-ту. Серія географічна, 2007. – Вип. 34. – С. 236–246.
22. Самосюк І.З., Тондій Л.Д., Єжов В.В., Косоверов Є.О., Бучинський С.Н., Суботін Ф.О. Преформовані фізичні чинники // Курорти та санаторії України: Наук.-пр. довідник. – К.: Видавничий дім «Фолігрант», 2009. – 432 с.
23. Стафійчук В. І. Рекреалогія: навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.

24. Туристична курортологія / укл.: І. Д. Бойко, Л. А. Савранчук. – Чернівці: Рута, 2007. – 116 с.
25. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2007. – 312 с.
26. Ветрова Н. М.. Стратегическое управление в системе экономических инструментов управления рекреационным предприятием // Вестник физиотерапии и курортологии. – 2004. – № 2. – С. 19–20.
27. Курортологія: методичні рекомендації до практичних занять / укл. І. Д. Бойко. – Чернівці: Рута, 2008. – 42 с.
28. Кушнір Антін. Курорти України: Розвиток та організація // Укр. бальнеол. журн. – 2000. – № 1. – С. 91–92.
29. Лунд Джон В. Курорты и бальнеотерапия в США // Укр. бальнеол. журн. – 2000. – № 1. – С. 93–95.
30. Минеральная вода / сост. Е. Н. Ефремова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2006. – 93 с.
31. Оздоровительное и диетическое питание: цикл лекций / под ред. В. И. Циприяна. – К.: Логос, 2001. – 336 с.
32. Палієнко Г. Г., Возіанов О. Ф., Лобода М. В. Правильне питне лікування – резерв ефективного оздоровлення людей і завантаження оздоровчих закладів країн Чорноморського узбережжя, на курортах, у містах, промислових і “чорнобильських” зонах // Укр. бальнеол. журн. – 2002. – № 3. – С. 42–44.
33. Разумов А. Н., Яшина Е. Р. Лечебный туризм как современное направление курортной медицины // Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія. – 1999. – № 3. – С. 46–49.
34. Рутинський М. Й. Географія туризму України: навч.-метод. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 160 с.
35. Семена М. Рейтинг курортів світу: уперше на науковій основі проведено порівняльну медико-кліматичну характеристику рекреаційних регіонів світу // Дзеркало тижня. – 2001. – № 14. – С. 15.